

terjedését a körülmények ellenére viszonylag pontosan meg lehetett határozni: É-D irányban elnyúlva mintegy 300 m hosszúságban követi a patak folyását.

A leletanyag a szombathelyi Savaria Múzeumba került.

TAKÁCS KÁROLY

419. Vát, Telekes-dűlő (Héthódak)

(Vas megye) R, B, V, N, Á

2006. március 21-én terepbejárást végeztünk a 86. sz. főút Vátot elkerülő tervezett nyomvonalán. A mai 86. sz. főút nyomvonalától és a községtől D-re, enyhén lejt a terület a Hosszúvíz folyásirányát követve, illetve a víz felé is. A nagy kiterjedésű lelőhely a vízfolyás K-i teraszán és platóján található (Hrsz.: 014/15–160). A platóról a terasz enyhén lejt a Hosszúvíz felé. A lelőhely kiterjedése: 920 (ÉNy–DK) × 300 (ÉK–DNy) m, területe kb. 19 ha. A majdani út nyomvonala (szélessége 30 m) kb. 20 000 m²-nyi felületen fogja érinteni. A leletek nagy mennyiségű kerámiatöredék, vassalak, tegula-töredékek. Ezek az ősi- és a római korra keltezhető településre utalnak. Szétszántott objektumokat nem láttunk, de számos leletsűrűsödést észleltünk.

A megelőző kutatást 2006. augusztus 14. és december 1. között végeztük el: 19 686 m² területen 671 régészeti objektumot tártunk fel. A feltárást a nyomvonal középvezetékében húzott 1 m széles kutatóárkokkal kezdtük meg, majd a területet gépi humuszosítással bővítettük É és D felé, 5 m-es sávokként haladva. A patak mentén húzódó két ÉNy–DK irányú dombháton feltárt települések alapvetően két gócpontban, a dombtetőkön és a lejtősebb részek magasabban fekvő területein csoportosultak, az alacsonyabban fekvő szakaszokon jóval ritkábban jelentkeztek az objektumok.

A késő rézkori badeni kultúra késői szakaszának kerek vagy ovális, teknős vagy egyenetlen aljú, néha lekerekített sarkú téglalap formájú vagy éppen szabálytalan alakú gödrei elsősorban a K-i dombtetőn vagy a dombhát K-i lejtőjén csoportosultak, a Ny-i dombháton csak szórványosan fordultak elő. Valószínűleg e korszakba tartozik azonban egy itt feltárt 6,3×17,5 m területű alapárkos ház is.

A bronzkori jelenségeket kisebb-nagyobb szabálytalan vagy kerekded, egyenetlen aljú, végső fázisukban szemetesgödörként használt gödrök ill. egy kút jellemzik, azok mindkét dombháton előfordultak. A kerámia és bőséges állatcsont mellett néhány bronzöntecs is előkerült. Több esetben tártunk fel sekély, kerek, egyenes, vagy mélyebb, kúposan szűkülő oldalú, kiégetett aljú gödröt. A 131. sz. kerek, sekély gödör igen nagy mennyiségű leletanyagot, valószínűleg egész edények (nagy méretű hombárok, finomabb anyagú tálak) töredékeit, piramis alakú nehezékeket, nagyméretű vessző- ill. karólenyomatos paticsdarabokat tartalmazott.

A Ny-i dombháton, a domb Ny-i lejtőjén ill. tetején több mély, nagyméretű, hengeres formájú vagy

méhkas alakú középső bronzkori vermet tártunk fel, ezek kisebb csoportokat alkotva helyezkedtek el. Egyik-másik meglehetősen nagy mennyiségű edénytöredéket tartalmazott. A kerámián kívül sok paticsdarabot (közük ujjenyomatosakat is) és kevesebb, néha megégetett állatcsontot találtunk a betöltésükben. A halomsíros kultúra korai szakaszába tartozó objektumok leletanyagát csücskös peremű tálak, nagyméretű tárolóedények ill. egy bronz karperec jellemzik. A korszakba tartozó objektumok egy másik része a két dombhát közötti mélyebben fekvő területen csoportosult, ezek kisebb méretű, kúposan szűkülő gödrök voltak, amelyek szintén nagy mennyiségű edénytöredéket tartalmaztak.

A bronzkori gödrök közé ékelődött be egy nagyméretű, földbe mélyített *kora vaskori* ház, padlószintjén egy őrlőkövet találtunk.

A késő népvándorlás kori (9. századi) objektumok elszórtan jelentkeztek a két települési gócon; hosszúság, árokszerű vagy négyszögletes gödröket és egy veremházat tártunk fel a korszakból. A gödrökben a nagy mennyiségű edénytöredék és állatcsont mellett sok, másodlagosan felhasznált követ és római tegulát is találtunk, a 108. sz. objektumból egy sütőharang és egy fűvócső töredéke is előkerült. A ház négyzetes formájú, 3,2×3,3 m nagyságú, a DNy-i oldalon lejárattal, az ÉK-i sarokban négyszögletes formájú kőkemencével. Betöltéséből egy többszörös S-végű hajkarika, egy csontfésű töredéke került elő, sok kézzel formált ill. utánkorongolt, hullám- vagy vízszintes vonalköteggel díszített kerámiatöredék mellett finomabb anyagú, lassú korongon készült, bekarcolt párhuzamos vonalakkal díszített edénydarabok is előkerültek.

Mindkét dombháton jelentős mennyiségű *Árpád-kori* objektumot tártunk fel: kőkemencés veremházakat, nagyméretű, szabálytalan, egymásba ázott agyagkitermelő gödröket, ill. néhány tárolóvermet és füstölőkemencét. Ezek tekintélyes része a 10–11. századra keltezhető. Az *Árpád-kori* objektumok nagyobbik része a Ny-i dombháton került elő, itt többek közt öt veremházat bontottunk ki. Ezek kerek vagy kissé szögletes kemencéjét palából és római téglából vegyesen rakták, tetejüket a sütőfelületükre zuhant átégett tapasztásdarabok alapján agyaggal boltozták be. A házak padlószintjébe mélyedve megtaláltuk a tetőt tartó oszlopok helyét – egy esetben az egyik oszlop a ház alapgödörén kívül állt – valamint a jellegzetes ülőgödröket. A 72. sz. ház esetében nem találtunk cölöplyukakat. A házak betöltéséből erősen kihajló, függőlegesen levágott peremű, sűrű csigavonallal, körömbenyomkodással, hullámvonallal vagy hullámvonalköteggel díszített fazekak és bögrék töredékei kerültek elő. Az egyik ház padlószintjén egy majdnem ép bordás nyakú edény hevert.

A Ny-i dombhát patak felé eső lejtőjén kerültek elő az *Árpád-kor* későbbi szakaszába tartozó, szabálytalan alakú, talán agyagkitermelő funkcióval bíró gödrök. A lelőhely egész területén nagyon sok, csoportokba vagy

sorokba rendeződő cölöplyukat figyeltünk meg, amelyeknek tekintélyes része az Árpád-korra tehető, vagy legalábbis feltételezhetően az Árpád-kori faluval hozható összefüggésbe. Ezek az egyes feltárt árokszakaszokkal együtt gazdasági funkciójú egységekhez (udvarok, karámok) tartozhattak. Az objektumok kerámiaanyaga alapján a falu élete az Árpád-kor későbbi szakaszába, vagy a 14. századba is átnyúlik. A két dombhát közötti mélyedésben egy vízelvezető árkot, valamint egy kutat figyeltünk meg. A legfiatalabb leletet a patak egykori medrének területéről, az öntéstalajból előkerült késő középkori fazék jelenti a lelőhelyen.

Munkatársak: Skriba Péter régész, Szilasi Attila Botond, Kolonits László, Kőszegi Ádám régésztechnikusok.

ILON GÁBOR

420. Vecsés, 4. sz. lelőhely

(Pest megye) B, Szk?, Sza

2006 júniusában rövid megelőző feltárást végeztünk Vecsés határában, a MOL Százhalombatta–Tiszaújváros terméktávvezeték bővítésének nyomvonalán. A 2796 m²-nyi, 5 m szélességben lehumuszolt területen (MOL 1. lh.) 58 objektumot tárunk fel: bronzkori, őskori (szkíta?) és szarmata gödröket és árkokat, valamint egy melléklet nélküli sírt. A szarmata gödrök kivételével valamennyi objektumban kevés leletet találtunk (sokban egyáltalán nem volt leletanyag). Két gödör talán szkíta kori. A bronzkori gödrök talán középső bronzkoriak (Vatya-kultúra?). Egy földbe mélyített házat is feltártunk, sarkában platnis kemencét találtunk, de a ház korát datáló leletanyag hiányában nem lehet megállapítani. A lelőhely kb. 300 m-re fekszik a 2003–2004-ben, az M0 autópálya építését megelőzően kutatott szkíta és szarmata teleptől,³² így a két lelőhely esetleg összefügg.

Munkatársak: Kis Attila régész, Bosnyák Valéria, Hajdú Károly, Péter Dávid ásatási technikusok.

PATAY RÓBERT

421. Vecsés, 67. sz. lelőhely

(Pest megye) Sza, A, Á

2006. június–július hónapban a Tiszaújváros–Százhalombatta közötti MOL terméktávvezeték bővítése előtt megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen (MOL 2. lh.), amely azonos az M0 autópálya megelőző feltárással 2003–2004-ben ásott Vecsés 67. sz. lelőhellyel. Az objektumok számozását 1501-től folytattuk. Összesen 56 objektumot tárunk fel 816 m²-en, 5 m szélességben.

A legtöbb objektum *szarmata kori* (9 gödör, 9 árok). Az egyik gödörből jól iszapolt, szürke amfora töredékei kerültek elő.

Előkerült 10 *késő avar kori* sír is. Tájolásuk ÉNy–DK. Jellegzetes leleteik a kézzel formált, szürke bögrék, melyeket néha benyomkodással díszítettek, valamint a vaskések, orsógombok, dinnyemag alakú gyöngyök. Az 1512. sz. női sírban nyitott végű, ezüst(?) fülbevalót találtunk, az 1508. sz. férfisírban különféle vaseszközök mellett három ezüst(?) pénzérmét és két íjmerevítő csontlemezt.

Az *Árpád-kori* objektumokból bekarcolt díszű fazék-töredékek kerültek elő.

22 objektum kora ismeretlen.

Munkatársak: Bosnyák Valéria, Jakucs János ásatási technikusok, Szeredi Anna, Tóth Gábor (SZTE) régészhallgatók.

RÁCZ TIBOR ÁKOS

422. Vecsés, 97. sz. lelőhely

(Pest megye) H?, Á

A MOL Tiszaújváros–Százhalombatta terméktávvezeték bővítése előtt megelőző feltárást végeztünk azon a területen, ahol 1999-ben, ugyancsak gázvezeték-fektetés kapcsán Dinnyés István 105 objektumot tárt fel, köztük több honfoglalás és Árpád-kori sírt.³³ (Az objektumok sorszámozását a korábban kiosztott utolsó számtól folytattuk.) A jelenlegi és az 1999-es ásatások eredményei alapján a terepbejárás során különállónként regisztrált Vecsés 69. (MOL 3.), Vecsés 77., Vecsés 97. lelőhelyeket összevontuk, megnevezésként a Vecsés 97. (Vecsés MOL 4.) nevet használtuk.

A Vecsés 69. (MOL 3.) lelőhelyen csak néhány ismeretlen korú objektumot (2 árok, 1 gödör) találtunk. Innen DNy-ra, a Vecsés 4. lelőhelyként számoltartott területen 71 objektum került elő, ezek közül 22 (9 árok, 8 gödör, 3 sütőkemence, 2 ház) tartalmazott keltezhető leleteket, melyek kivétel nélkül az Árpád-korra datálhatók.

A 143. sz. félig földbe mélyített házhoz 2 sütőkemence tartozott. A korábbi kemencét sárga agyagból téglalap alakúra építették, sütőfelülete kétrétegű volt. A későbbi, lencse alakú kemencét az altalajba vájták. Szájánál hamusgödört, vastag koromréteget találtunk. A háznak letaposott padlója, több cölöplyuka volt. Betöltéséből jó minőségű vaspengé, bekarcolt díszű fazék-töredékek kerültek elő. A 172. sz. félig földbe mélyített ház kemencéjét szintén sárga agyagból, téglalap alakúra építették. A házak tengelye egymástól eltért, kemencéik is különböző sarkokban helyezkedtek el. Az objektumok leletanyagát a szokványos 12. századi kerámiatöredékek képezik. A 139. sz. gödörből sodort huzalból készített bronzgyűrű került elő.

A kisajátított terület Ny-i végén két cölöplyuksor utalt egy széles, nagyméretű cölöpház egykori léteire.

32 Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2004. Budapest, 2005. 301.

33 Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 1999. Budapest, 2001. 261.